

Electroluxbåten

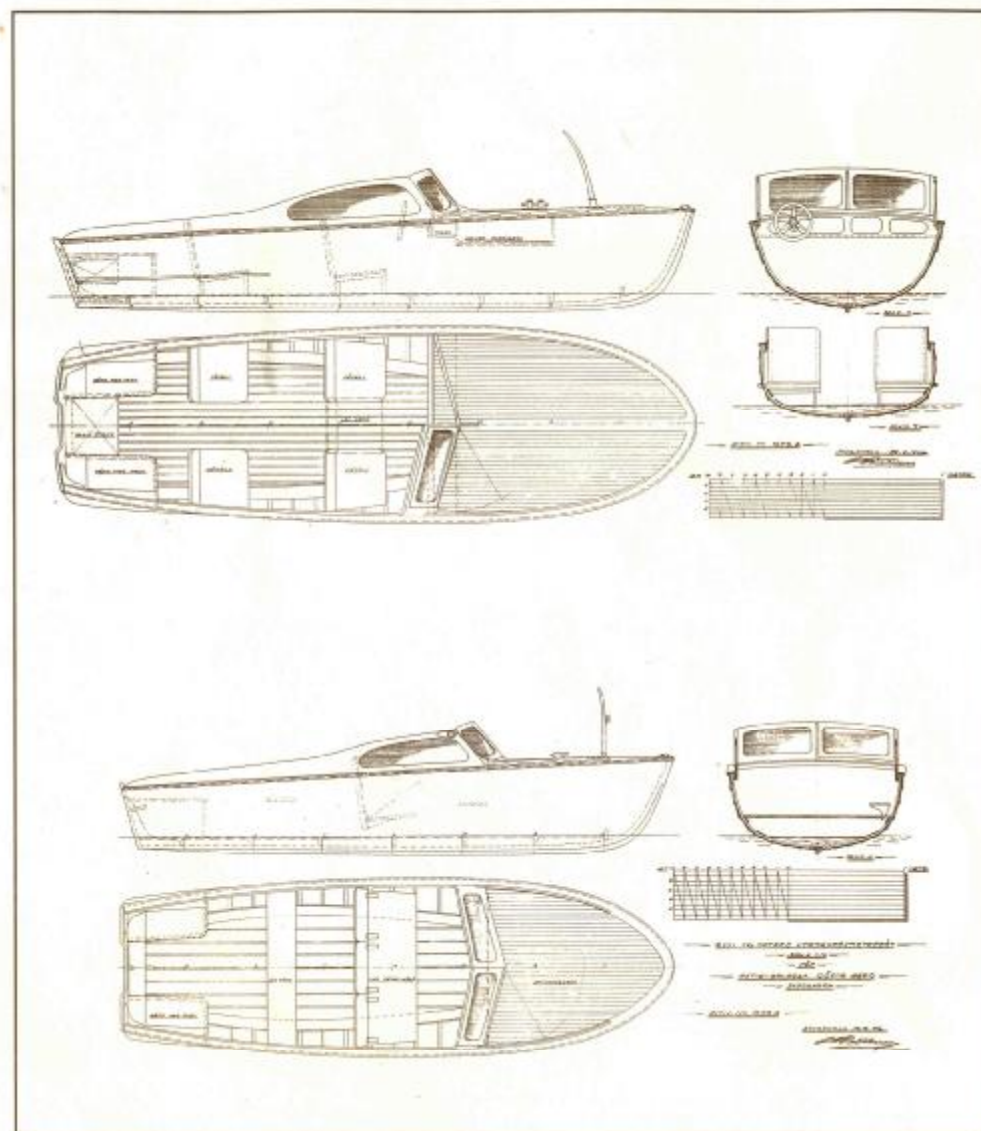

Bland alla 70 originalbåtar som Sjöhistoriska museet i Stockholm förfogar över finns en äkta campingbåt byggd i mahogny. Campingbåten kan sägas, utan överdrift, vara den farkost som satte svensken i sjön.

Vem minns inte begrepp som Electroluxbåt, Pentabåt, Lilla Campingbåten, Stora Campingbåten, Passbåten, AB Gösta Berg och Archimedes? För att komplettera romantiken behöver vi väl bara nämna primuskök, fotogen, vaddsovsäckar, gummimadrasser och myggor stora som fjärilar...

Campingbåtens historia är faktiskt äldre än vad som kan påas. Låt oss gå tillbaka till 1930-talet. Då fick vanliga arbetare och tjänstemän sina första riktiga semesterdagar. Utav detta växte ett friluftsintrasse fram som stommen till en ny livsfilosofi. Speciell campingutrustning framtofs. Man skulle vandra i naturen, cykla eller semestra till sjöss. Glöm inte att motorbåtar med ruff eller segelbåtar endast var till för de mer burgna, de som hade råd och som inte alltid vårustade sina båtar själva.

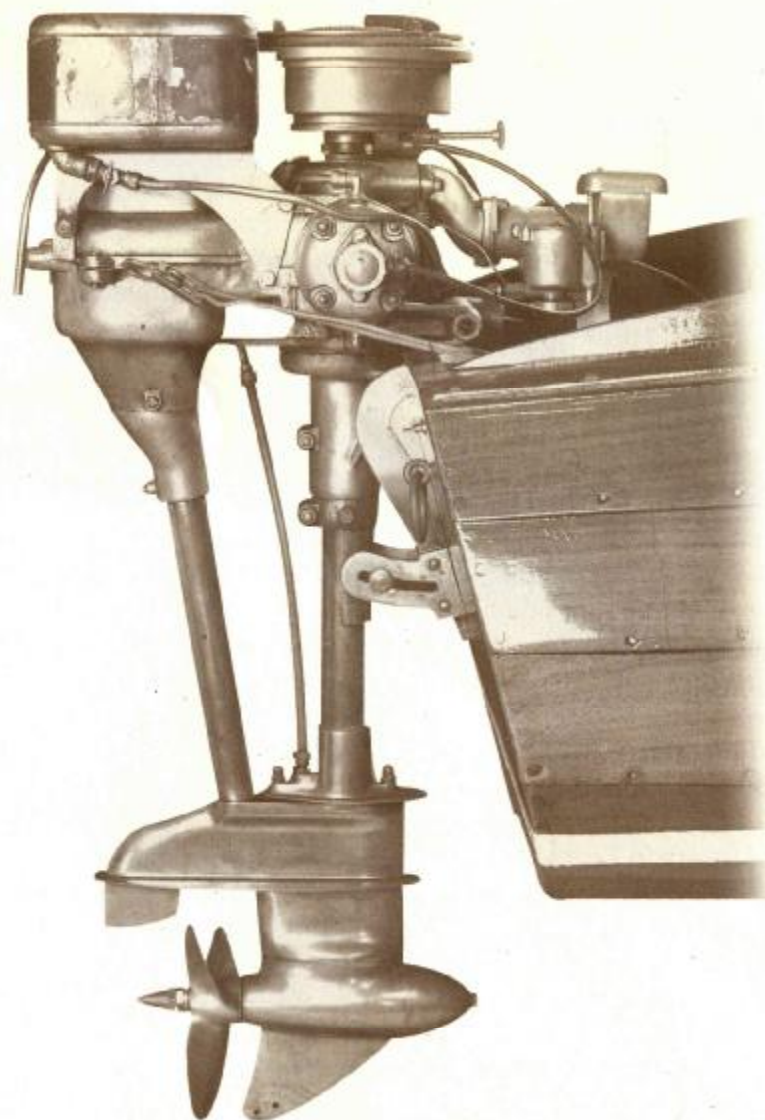
Camping- eller passbåten som den först kallades, byggdes för att ge individen friheten att äga sin egen båt som kunde köpas till låg kostnad, eller som båtkonstruktören Ruben Östlund uttryckte det i Pentabladet 1930...

"För week-end-färder är denna båt alldeles utmärkt, då god plats finnes för stuvning av proviant och utrustning. Båtens inredning kan dessutom lätt förändras, så att man genom att uppfälla de akre sittbänkarna kan anordna tvenne liggplatser på durken. Då sun-tältet är uppfällt och akre täckstycket igenstängt, skyddar detta fullständigt.

En annan fördel med en dylik behändig och grundgående båt är, att man kan passera ytterst grunda och trånga farleder, där en vanlig långfärdsbåt har stora svårigheter, eller ej alls kan komma fram, härigenom inbjudande till befarande av nya, för större båtar oåtkomliga farvatten".

Ritningen till denna farkost var signerad CG Pettersson, 23.3.1929 och han kan nog ta åt sig äran att ha konstruerat den första pass-eller campingbåten. De första exemplaren var försedda med inombordsmotorer.

Archimedes B-23

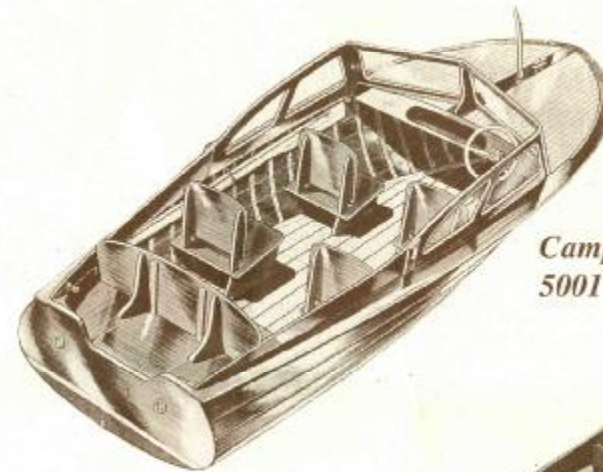
Första seriebygget

Det var dock först med utombordsmotorerna som campingbåten slog igenom och i maj 1930 användes namnet "campingbåt" för första gången. Namnet är lätt att härleda, ty man sov i sovsäck direkt på durken, eller på fällda sittsoffor, under sunttält, eller kapell som vi säger i våra dagar. Det var med andra ord som att bo i ett tält på vattnet.

I maj 1932 presenterade Ruben Östlund ...*"en camping- och fiskebåt för utombordsmotor."* Akterspegeln hade fått den typiska försänkningen eller hacket, för att snurran inte skall kränga av eller åt sidan vid tvära girar. Utombordaren skulle vara Pentas nya V-2 som var på 7-10 hk.

Under åren före andra världskriget presenterades varje år i stort sett nya varianter av camping- eller passbåten (namnet varierade från år till år). Det intressanta med dessa båtar var att de byggdes som seriebyggen och som lagervara. Man behövde alltså inte förbeställa sin båt. Campingbåten blev den första serieproducerade fritidsbåten i Sverige. Visserligen klagade båtbyggarna på att de miste den direkta kundkontakten och att alla båtar blev i stort sett lika, men priset blev mer fördelaktigt, vilket gynnade försäljningen.

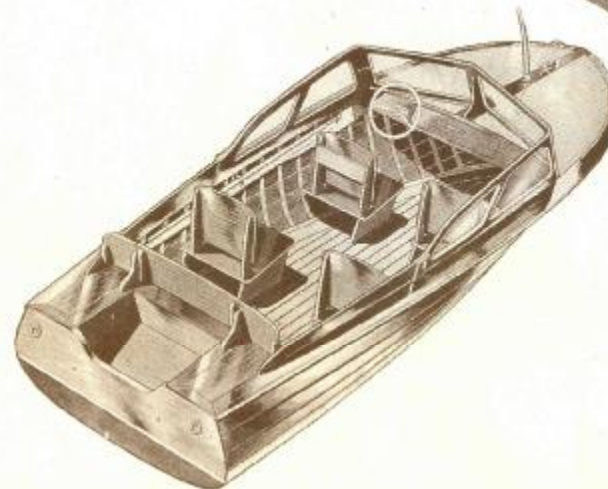
I juni 1936 lanserade Penta sin egen "Pentabåt", vilket också var en av CG Petterssons passbåtskonstruktioner. Fartresurserna var blygsamma. Vad sägs om 6,25 knop med en Penta U-21? Men med Pentas starkaste motor, V-2:an, fick farkosten den anmärkningsvärda hastigheten av 10,25 knop! Kanske mätte man i "Stockholmsknop", ett begrepp som kom från de gamla ångbåtarna och innebar att en vanlig knop skulle räknas som tre.

Camping
5001

Camping
5201

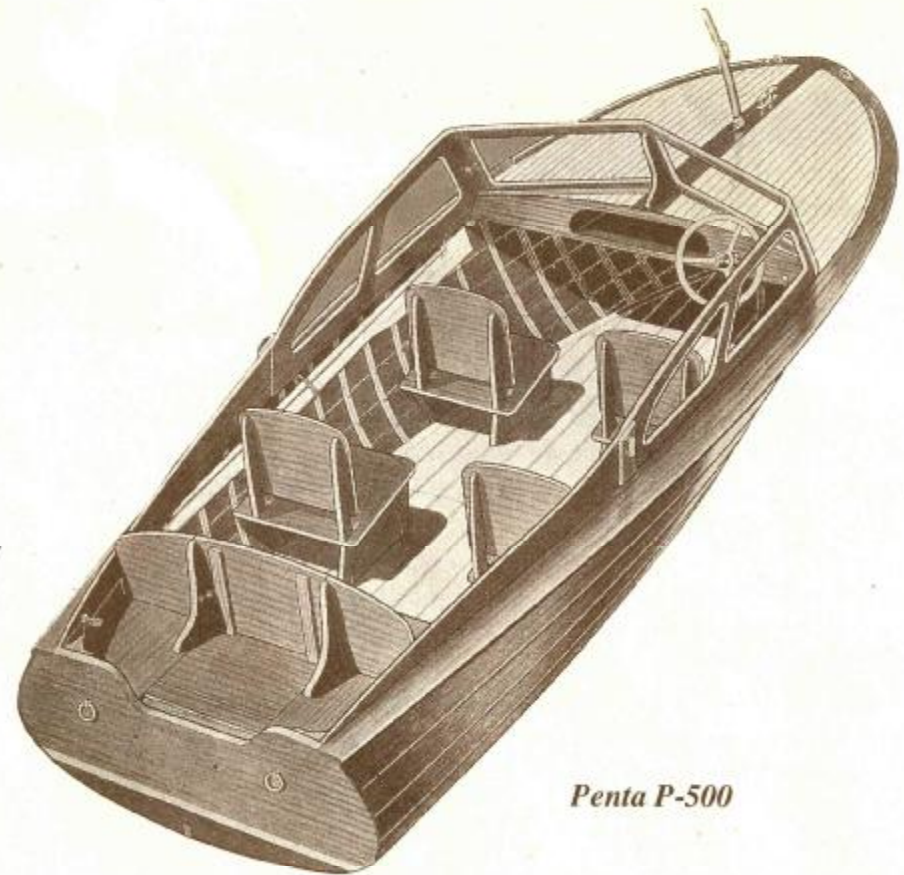
Camping
5251

CG Pettersson fortsatte att utveckla produkten och så småningom tog han fram "Penta Skärgårdsbåt" som hade måtten 5,20x1,54 m med en utombordsmotor typ Penta U-21 och kunde prestera 7 knop. "Penta campingbåt" kom 1937 och var 6x1,65 m och kunde med en starkare motor göra 11 knop. Dessutom ritade Pettersson också en "Penta sportbåt" som mätte 5,5x1,62 m.

Bidragande orsaker till att campingbåten kunde lanseras så väl och sälja så bra var nog båtutställningarna i anrika Ostermans marmorhallar åren 1934, 1935, 1937, 1938 och 1939. "Årets båtar" var ett återkommande tema och där presenterades t.ex "Lilla Campingbåten" (5,2x1,58m) som nu funnit den form den skulle behålla i stort sett oförändrad i tjugo år; "Campingbåten" som var något större på 6x1,65m och "Passbåten" som var störst, 6,75x2m och försedd med inombordsmotor.

AB Gösta Berg etablerade sig 1939 som representant för Penta, och hans firma var den som i praktiken hade monopol på försäljningen av campingbåtarna, åtminstone i Stockholmsregionen. Med andra världskrigets utbrott 1939 gick proppen ur båtmarknaden eftersom tillgången till bränsle ströps. Visserligen togs det fram ett gengasaggregat för motorbåtar men den viktiga smörjoljan fanns bara till för nyttotrafik. Den enda möjligheten var att lägga upp alternativt sätta tandemcykeln i båten och trampa sig fram eller skaffa segelbåt. Ack så plågsamt för en genuin motorbåtsmänniska.

Pettersson kom igen efter kriget med nyritade campingbåtar. De hade nu blivit lite kortare och bredare. Även andra konstruktörer, som Lage Eklund, Olle Enderlien och G. Brunius tog fram egna konstruktioner. Efter det att bränslerestriktionerna hävts 1946 kom båtbranschen åter igång.

Penta P-500

Electrolux

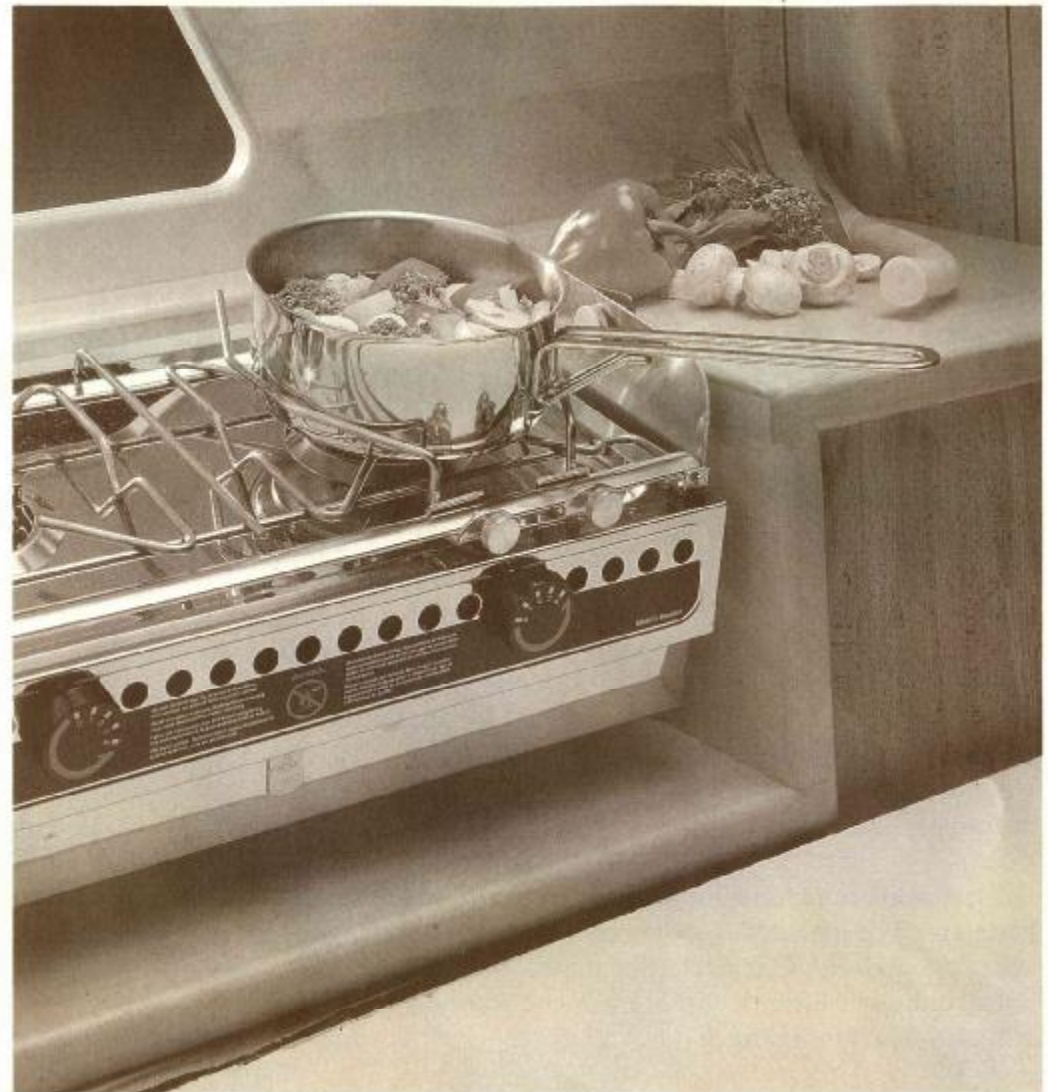
Det var efter andra världskrigets slut 1945 som Electrolux kom in i bilden. Man hade samarbetat med motortillverkaren Archimedes under krigsåren 1939-1945 då Electrolux tillverkade Archimedes-motorer åt armén.

1941 köpte Electrolux Archimedesfabriken och 1944 övertogs tillverkningen av Penta utombordsmotorer. Säljiden som lanserades var att sälja en komplett farkost, båt och motor, till vanliga människor och till ett lågt pris.

Succén var given och vissa år såldes mer än 1000 båtar om året. Båttillverkningen lades ut på flera småvarv i bl.a. Söderköping, Västervik, Norrtälje och Östhammar. För att möta den enorma efterfrågan letades nya tillverkare upp som hade stor kapacitet. Härigenom kom Storebro varv in i bilden och som enda kund kunde Electrolux pressa priset rejält.

Båttypen kallades "Archimedes-Penta" och såldes av Electrolux båtsektion. Märkesnamnet var "Skärgårdsbåt S-10M" men i folkmun blev det "Electroluxbåt" rätt och slätt. Storebro byggde tre modeller "Camping 5001" (5,10x1,70m), "Camping 5201" (5,20x1,70) och "Camping 5251" (5,25x1,70m). Alla var klinkbyggda med 11 bord på basade ekspant. Med en Archimedes utombordare B-22 blev fartresurserna omkring 10 knop. Sjöhistoriska museets båt byggdes i Uppsala 1958 och var av standardtyp.

AB Gösta Berg sålde i båtar som i stort sett var identiska med Electrolux, men under beteckningen "Archimedes-campingbåt". Archimedes-Penta lanserade också "Campingbåten" i olika utförandevarianter, byggda i mahogny respektive furu vars skarndäck och översta bord dock var av mahogny. Till dessa fanns olika versioner som betecknades som "standard" eller "lyx". "Lyx" innebar utrustning som lanternor, idag är en självklarhet, fästen för friholtar, gös och dragg.

Idag

Idag förknippas namnet Electrolux varken med båt- eller motortillverkning utan med högkvalitativ köksutrustning som t ex spisar, kylskåp, diskmaskiner, damsugare m m både för hem miljö men också köksutrustning för båtar och fritidsboende.

Redan i mitten på 1960-talet dök Electrolux-ventilatorerna upp på båtar och husvagnar. Idag tillverkar och säljer företaget årligen ca 14.000 ventilatorer för båtar och husvagnar, självsugande och elektriska i plast och rostfritt.

Det första "caravankylskåpet" avsett för husvagnar kom i början på 1960-talet och Electrolux första lutningssäkra båt kylskåp, RAB 24, introducerades på marknaden 1973. Idag marknadsför Electrolux fyra olika båt kylskåp och kylboxar. Electrolux utvecklar kontinuerligt nya produkter och idag är miljövänlighet, låg energiförbrukning och alternativ drift än mer viktiga argument för konsumenten.

Ioch med förvärvandet av Origofabriken i Halmstad 1987 utökade Electrolux sitt sortiment med kök, ugnar och värmare för fritidsbruk. Unikt för Origoprodukterna är den okomplicerade och hållbara konstruktionen i rostfritt stål kombinerat med den effektiva brännarkonstruktionen, det säkra drivmedlet rödsprit och det mycket konkurrenskraftiga priset. Säkerhetsaspekten är också viktig och Origoprodukterna har uppmärksamats internationellt. Bl a rekommenderar Amerikanska kustbevakningen Origoköken.

Framtiden kommer att ge nya produkter från Electrolux som ger företaget en fortsatt plats på fritidsbåtmarknaden. "Travel Power" är ett litet nätt elverk för båt- och fordonsbruk med en effekt på 3.5kW, 230V växelström. Räddningstjänsten, polisen, servicefordon såväl som större privatbåtar och husbilar blir några av användarna.

I framtiden kommer vi sannolikt inte att hitta namnet Electrolux som båttillverkare, men som leverantör av utrustning till både hem, båt och fritidsboende kommer företaget att växa sig allt starkare.

Slutet på en epok

På 1960-talet gjorde plasten sitt intåg i båtbyggarbranschen och man kunde överge de begränsningar som träet innebar för skrovets uppbyggnad. Båttypen lever vidare som typ med motorbåtar som Crescent, Ryds eller liknande.

 Electrolux

1919 | 1994

Luxbacken 1, Lilla Essingen
105 45 Stockholm
Tel: 08 - 738 60 00

75

SJÖHISTORISKA MUSEET

Djurgårdsbrunnsvägen 24, Box 27 131,
102 52 Stockholm
Tel: 08 - 666 49 00